

Bakgrunn for vedtak
Skomeåni kraftverk

Bygland kommune i Aust-Agder fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Skomeåni Falleigarlag
Referanse	201700704-34
Dato	20.09.2019
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Rune Moe

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9

7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18

8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B

6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Skomeåni Falleigarlag ønsker å utnytte et fall på 181 m i Skomeåni med inntak på kote 409 og kraftstasjon på kote 228. Tiltaket ligger i det verna vassdraget Njardarheim. Det er planlagt et Coandainntak med en bredde på 5 m med tilhørende dam. Fra inntaket føres vannet i et 600-700 mm rør over en strekning på ca. 1,7 km ned til kraftstasjonen. Rørgata graves ned og dekkes til på hele strekningen utenom der det alternativt er planlagt boret tunnel (400 m). Eksisterende vei skal benyttes langs vassdraget, og for adkomst til inntak og kraftstasjon søkes det om ca. 30 m ny vei.

Middelvannføringen ved inntaket er 2470 l/s, og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 660 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 0,99 MW. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring på en 1,9 km lang elvestrekning. Det er planlagt å slippe en minstevannføring på 250 l/s hele året.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 5,9 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er mer enn vanlig for minikraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør små kraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2016-18) har NVE klarert drøyt 1,4 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Dersom det skal gis konsesjon til kraftverk i verna vassdrag er det krav om at installert effekt ikke skal være større enn 1 MW. Det omsøkte kraftverket er under denne grensen. Videre skal det ved en konsesjon være gitt en vurdering av verneverdiene i vassdraget med grunngeving for hvorfor disse verdiene ikke blir svekket, jf. vannressursloven § 35, post 8. Det kan altså ikke gis konsesjon dersom verneverdiene svekkes, uavhengig av fordelene ved en utbygging. Om disse kravene er oppfylt skal vassdragsmyndighetene foreta en vurdering av om fordelene av tiltaket er større enn ulempene for private og allmenne interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. Det kan i så fall gis tillatelse i medhold av vannressursloven § 8. Til en slik konsesjon skal det settes vilkår for utbygging og drift.

Bygland kommune er positive til tiltaket, men bemerker at tiltaket ikke må komme i konflikt med planlagt vei til Åseral. **Aust-Agder fylkeskommune** tilrår konsesjon til tross for negativ tilråding av rådmann. **Fylkesmannen i Agder** er kritisk til samla belastning på vassdragsnaturen og bekkekløftmiljøet lokalt, og ber NVE legge vekt på verneverdiene i Njardarheim, samt være oppmerksom på ev. presedensvirkning. **Direktoratet for mineralforvaltning** er nøytrale i saken, men opplyser om at tiltaket kommer i kontakt med en sand- og grusforekomst av lokal verdi. **Statens vegvesen** er nøytral i saken, men har en generell omtale av trafikksikkerhetsmessige krav ved utarbeiding av adkomstvei. **Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder** er positive til tiltaket. **Bygland jakt- og fiskelag** er positive til tiltaket, og viser til at det er relativt lite vann som blir brukt samt at synligheten for allmennheten er begrenset. **Bygland Arbeiderparti, Bygland Senterparti og Bygland Bygdeliste** er alle positive til lokal aktivitet og verdiskapning, og tilrår konsesjon. **OSE WATER AS** har en positiv uttalelse til tiltaket, og ønsker utvikling i stedet for avvikling i Bygland. Privatpersoner **Sundt** og **Klobu** er svært positive til tiltaket og mener kraftverksplanene er bra for lokalsamfunnet. Privatperson **Haugaa** er kritisk til å ikke ha blitt informert om omsøkte planer, men ytrer ikke standpunkt om utfall i saken.

NVE har lagt avgjørende vekt på å opprettholde de naturlige kvalitetene i vassdraget i avgjørelsen av konsesjonsspørsmålet. NVE mener at en utbygging som omsøkt vil bryte med verneformålet.

Skomeåni er del av det vernede vassdragsområdet Njardarheim, og det er NVEs vurdering at søknaden om Skomeåni kraftverk er i strid med vannressursloven §§ 34 og 35, 1 ledd post 5 og 8. NVE mener at en gjennomføring av tiltaket vil svekke verneverdiene i vassdraget, ved at det blir varige og synlige inngrep i området, og at en bekkekløft av regional verdi blir påvirket i stor grad. NVE gir ikke tillatelse til bygging av Skomeåni kraftverk.

Innhold

Sammendrag	1
Samlet behandling av småkraftsakene i Agder	2
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	7
NVEs vurdering	19
NVEs konklusjon	25
Vedlegg	25

Samlet behandling av småkraftsakene i Agder

NVE har foretatt en samtidig høring av fire søknader om tillatelse til bygging av småkraftverk i Bygland, Marnardal, Evje og Hornnes kommuner:

Kommune	Navn	MW	GWh	Søker
Marnardal	Skuåna kraftverk	1,16	3,60	Skuåna Kraftverk SUS
Marnardal	Tverråna kraftverk	1,33	3,60	Sørkraft Prosjektutvikling
Bygland	Skomeåni minikraftverk	0,99	5,90	Skomeåni Falleigarlag
Evje og Hornnes	Storebekk kraftverk	0,80	2,37	Storebekk kraftverk AS

En slik tilnærming av sakene ble valgt for å gjøre det mer effektiv for NVE i den innledende saksbehandlingen. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre og gi mer grundige innspill på samlet belastning dersom de ønsker det.

For oversiktskart over sakene, se vedlegg 2.

Slik vi har vurdert det er sakene såpass uavhengige at vedtak kan fattes enkeltvis.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Skomeåni Falleigarlag, datert 05.02.2018:

Søknad om konsesjon for Skomeåni minikraftverk

Grunn- og falleigarane ynskjer å nytte delar av fallet i Skomeåni, vassdrag 021.D8Z, på vestsida av Byglandsfjorden i Bygland kommune i Aust-Agder fylke, og søker herved om fylgjande løyver:

I. Etter Vannressurslova, jfr. § 8, om løyve til:

- bygging av Skomeåni minikraftverk

II. Etter Energilova om løyve til:

- bygging og drift av Skomeåni minikraftverk som omtala i søknaden.

Tiltakshavar søker ikkje om anleggskonsesjon for 22 kV trafo og brytaranlegget samt 191 meter med 22 kV jordkabel, då dette kan byggast/drifast i medhald av Agder Energi Nett AS sin gjeldande områdekonsesjon.

Skomeåni kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	75,6
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	31,1
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	32,7
Middelvannføring	l/s	2470
Alminnelig lavvannføring*	l/s	93/55*
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	34
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	174

* NVE Lavvann gir høyere verdi enn valgt sammenligningsfelt VM19.73 Kilåi

KRAFTVERK

Inntak	moh.	409
Avløp	moh.	228
Lengde på berørt elvestrekning	km	1,85
Brutto fallhøyde	m	181
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,39
Slukeevne, maks	l/s	660
Minste driftsvannføring	l/s	33
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	250
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	250
Tilløpsrør, diameter	mm	600 - 700
Boret tunnel, diameter	mm	600 - 700
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1690 ev. 1130/400 ved boring
Installert effekt, maks	MW	0,99
Brukstid	timer	6314

INNTAKSMAGASIN

Magasinvolument	mill. m ³	676
-----------------	----------------------	-----

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	3,6
----------------------------------	-----	-----

Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	2,3
Produksjon, årlig middel	GWh	5,9

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	21,8 (24,2 boring)
Utbyggingspris	kr/kWh	3,68 (4,07 boring)

Skomeåni kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	1,1
Spenning	kV	0,69

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	1,25
Omsetning	kV/kV	0,69/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	191
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

Søker er Skomeåni Falleigarlag v/ Gunstein Haugaa. Falleigerlaget er et tingsrettslig sameie med foretaksnummer 997 889 789, og innehar ifølge søknaden de nødvendige tillatelser til å gjennomføre tiltaket.

Beskrivelse av området

Tiltaksområdet ligger i midtre del av Bygland kommune i Setesdal i Aust-Agder fylke. Skomeåni (vassdrag 021.D8Z) har en elvelengde på 17,1 km, og er et sidevassdrag til Otra. Elva munner ut på vestsiden av Byglandsfjorden ca. 7 km fra sentrum i Bygland kommune. Rv9 krysser vassdraget i nedre deler.

Skomeåni inngår i vassdragsområdet Njardarheim som ble verna i Verneplan I (1973), der halve nedbørfeltet til Skomeåni inngår. Søker har følgende beskrivelse av området:

«Skomeåni har sitt utspring på vestheia i Bygland kommune, med ein liten del av nedslagsfeltet i Åseral kommune og Vest-Agder fylke. Landskapet er dominert av ei blanding av myr/våtmark og teigar med barskog – med Skomefiti som det mest karakteristiske myrområdet, eit par kilometer oppstraums inntaksområdet. Dei høgaste fjellpartia er avrunda og blankskurte. Dei største vatna i nedslagsfeltet er dei to Sandvatna i Vestre Trældal, Birkevatn i Austre Trældal og Skåvatnet i den nordvestlege delen av feltet. Det er elles ei rad av tjønner i feltet, så som Lognetjønnene, Litjønn, Songedalstjønn, Svartetjønn, Hestjønn, Jørundlitjønn. Ei rekke småbekkar gjev tilførsel til hovudstrengen. Skogen er dominert av lågbonitets furumark, med parti av gran i dei næringsrike vegetasjonstypene, i fjellpartia regjerer sjølvsagt lauvet og bjørka. Området er typisk for lågarliggande heiemark i Setesdal. Nedbørfeltets areal er på ca 75,6 km². Høgaste topp i feltet 978 m.o.h.»

Teknisk plan

Inntak

Det planlegges et coandainntak med kum og påkoblingspunkt for rør på kote 409. Maksimal bredde er anslått til 5 m. Arrangement for minstevannføring er tenkt løst med en rørgjennomføring, med diameter tilpasset 250 liter/sekund. Instrumentering for logging av minstevannføringen vil være i samsvar med krav fra Miljøtilsynet i NVE.

Vannvei

Fra inntaket skal det legges GRP-trykkør i 6-meters lengder, med diameter DN 600 og/eller DN700. Ved behov benyttes duktile støpejernsrør på deler av strekket. Vannveien er totalt 1690 meter, der de første ca. 190 meterne blir framført i ny grøft, mens resten av strekningen på 1500 meter går i den eksisterende tømmerbilveien fram til kraftstasjonen. Parsellen fra inntaket krever sprengt grøft det første partiet. Etter hvert møter traseen en gammel traktorslepe, før en kommer inn på tømmerbilvegen. «Tiltakshaver vil vere svært påpasseleg med at traséen blir gjort så smal som råd, i praksis blir den pårekeleg mellom 10 og 20 m brei i anleggsfasen.»

Retningsstyrt boring

Det er vurdert å framføre deler av vannveien via 400 meter retningsstyrt boring i partiet mellom Røyslandsbekken på kote 390 og ned til kote 319. Her har skogsbilveien flere krappe kurver, og et parti som har en forstøtningsmur etter et større ras på 1980-talet. Dette korter inn traseen 560 meter med rør i skogsbilveien. Borekaket kan brukes til veibygging og til omfylling av rørgata. Det trengs ifølge tiltakshaver ca. 20 m² riggplass ved påhugget. Kvartærgeologisk tilstand og stabilitet må vurderes av geologiske sakkyndige i en ev. detaljprosjekteringsfase.

Kraftstasjon

Tiltakshaver ønsker å legge kraftstasjonen på nordsida av eksisterende skogsbilveg, der Vegvesenet allerede har ryddet skog i forbindelse med etablering av riggområde til utvidelse av Rv9 gjennom Skomedal.

Kraftstasjonen er tenkt bygd i dagen, fundamentert på lokale morenemasser. Grunnflata blir omlag 80 m², og permanent arealbehov omlag 0,3 dekar. I stasjonen skal det installeres et pelton-aggregat med maksimal effekt på 999 kW. Generatorytelse er beregnet til 1100 kVA og det skal installeres en transformator på 1250 kVA. Generatorspenning blir 690 V. Det er ikke planlagt start/stopp-kjøring.

Utseendemessig skal kraftstasjonen ifølge søknaden ha torvtak, royal-impregnert vertikal kledning og søyleforma glassflater som arkitektoniske element.

Nettilknytning

Søker har i etterkant av NVEs sluttbefaring besluttet å søke om anleggskonsesjon for nettilknytningen, mens søknadens opprinnelige nettilknytning er forkastet av kostnadshensyn. Det søkes om tre alternativer, fortrinnsvis alternativ A. Første del av kabeltraséen (600 m) jordkabel er identisk for alle alternativene, og skal følge en sti/dyretråkk i skogen fra kryssinga under brua på Rv9 til ned til Byglandsfjorden. Resterende del av traseen er hovedsakelig i vann. Se *Tilleggsopplysninger* nedenfor for ytterligere beskrivelse av nettilknytningen.

Veier

For permanent tilkomst til inntaket trengs det ifølge søker ikke ny vei de 25-30 meterne fra eksisterende skogsbilvei, da «*terrenget er frå naturens side ganske flatt, med berg i dagen, og køyrbart med traktor og anleggsmaskinar. Nokre gruslass kan eventuelt spanderast.*»

Kraftstasjonsområdet er veinært, og ligger på en allerede planert riggplass. Det er ikke søkt om ny permanent vei til kraftstasjon.

Massetak og deponi

Overskuddsmasse i veitraseen skal primært benyttes lokalt, ved at nivået på kjørebanelen blir hevet. Overskuddsmassene i parsellen mellom skogsvei og inntak blir tilpassa i terrenget, ev. kan den kjøres til deponering i de to eksisterende massetakene heilt inntil Rv9:

«På sørsida av elva, på Skomemoen, finst det 2 eksisterande masseuttak, både av lausmassar, kult og fjell for produksjon av sprengstein. Dette er aktuelle lokalitetar for deponi. Alternativt kan overskotsmassar mellombels lagrast her, og seinare nyttast til nye traktorveggar. Både massetaka er godkjente.»

Arealbruk

Spesifikasjon	Midlertidig (dekar)	Permanent (dekar)
Inntak	0,75	0,04
Riggområde / mellomlager for røyr oppstrøms inntaket	0,6	0
Tilkomst til inntaket (30 m x 3 m)	0,09	0
Røyrtrasé frå inntak til skogsveg	3	0,8
Røyrtrasé i skogsbilvegen	6,4	0
Riggområde / mellomlager for røyr i grustaket ved Rv9 sørafor elva	1,5	0
Kraftstasjon	2	0,3
SUM	14,34	1,14

Tabell 1: Planlagt arealbruk for Skomeåni kraftverk.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Tiltaksområdet har i kommuneplanens arealdel status som LNF-område. Samtidig er Skomeånis nedre deler omtalt som «vassdrag til utgreiing for kraftproduksjon». I kommuneplanen kapittel 1.4.4 Kraftverk/fornybar energi finnes følgende formulering:

«Mini- og mikro-kraftverk vert stadig meir aktuelt som ei attåtnæring til landbruket. Kommunen er positiv til småskala kraftproduksjon i mindre vassdrag og til å vurdere vindenergi frå vindmølleparkar, så sant dette ikkje virkar øydeleggande på miljø eller kulturlandskap. Flaumutsette vassdrag må unngåast. Det vil vere ei eiga utfordring å få heva kapasiteten på fordelingsnettet, dersom det lokale potensialet for små kraftverk vert realisert. Vassdrag til utgreiing for kraftproduksjon er vist på kommuneplankartet, og det skal arbeidast vidare med dette temaet. Anlegg for kraftproduksjon må utgreiast etter gjeldande regelverk.»

Verneplan for vassdrag

Skomeåni inngår i vassdragsområdet Njardarheim som ble verna i Verneplan I (1973). Halve nedbørfeltet til Skomeåni inngår i vernet, mens hele tiltaksområdet ligger innenfor vernegrensene. Vassdraget er vernet av hensyn til de alminnelige naturvern- og friluftsjnteresser i og med at områdene rundt er sterkt preget av kraftutbygging.

Nasjonale laksevassdrag

Skomeåni er ikke del av et nasjonalt laksevassdrag.

EUs vanddirektiv

Tiltaksområdet ligger i vannområde Otra, og Skomedal inngår i vannforekomst ID 021-25-G.

Høring og distriktsbehandling

NVE har foretatt en samlet behandling av fire søknader om tillatelse til bygging av småkraftverk i Bygland, Marnardal, Evje og Hornnes kommuner. Søknadene er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. De er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknadene vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 23.08.2018 sammen med representanter for søkeren og kommunen. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Bygland kommune er positive til tiltaket, og har i brev av 06.06.2018 kommet med følgende vedtak:

«Plan-, miljø- og ressursutvalet har i møte 30. mai 2018 kome med følgjande framlegg til uttale:

Bygland kommune v / Plan, miljø – og ressursutvalet er positiv til planane. Kommunen må takast med i detaljprosjektering av anlegget slik at omsøkt kraftverk ikkje hindrar framtidig linjeføring for eventuell veg til Åseral. Rørgate må leggest og sikrast slik at ein unngår erosjon under byggje - og driftsfase.»

Aust-Agder fylkeskommune tilråder konsesjon til tross for negativ tilråding av rådmann. I brev av 27.06.2018 har fylkeskommunen informert om følgende vedtak og omtale av sakene i Bygland, Evje- og Hornnes kommuner:

«Fylkesutvalget har behandlet saken i møte 26.06.2018 sak 18/62

Følgende vedtak ble fattet:

Fylkesutvalgets vedtak:

- 1. Fylkesutvalget gir NVE råd om å gi konsesjon som omsøkt til Storebekk Kraftverk AS til utbedring av eksisterende småkraftverk.*
- 2. Fylkesutvalget gir NVE råd om å gi konsesjon til Skomeåni Falleigarlag om minikraftverk i Skomeåni.»*

Fra saksutgreiingen foreligger følgende konklusjon:

«I Regionplan Agder 2020 er ett av hovedtiltakene i Klimakapittelet å legge til rette for økt utbygging av fornybar energi gjennom utbygging av vind- og småkraft og bioenergi. Dette er tiltak som må veies mot naturverdier, kulturverdier og allmennhetens bruk av områdene.

Skomeåni ligger i Njardarheim som er vernet mot vannkraftutbygging. Vernegrunnlaget er at dette er et urørt og en typisk del av fjellområdene i Setesdal-Ryfylkeheiene. Tilstøtende fjellområder er i større grad preget av vannkraftutbygging. Fylkesrådmannen anser at det er viktig å beholde dette verneområdet intakt, og mener at verneverdiene i Njardarheim bør tillegges stor vekt. Njardarheim er et attraktivt fjellområde som ikke bør svekkes av utbygging. Strekningen for den planlagte utbyggingen ligger i utkanten av verneområdet, men Fylkesrådmannen anser at en utbygging vil kunne skape presedens for andre utbygginger i området, og at en utbygging vil innskrenke utbredelsen av fjellandskapet som er urørt av vannkraft. Fylkesrådmannen anbefaler at fylkesutvalget råder NVE om å avslå søknaden fra Skomeåni Falleigarlag med begrunnelse i at utbyggingen vil svekke verneverdiene Njardarheim, som er vernet mot vannkraftutbygging.»

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder har i brev av 21.06.2018 kommet med en samlet uttalelse for de fire småkraftverkene til samlet behandling i Aust-Agder. For Skomeåni skriver fylkesmannen følgende:

(...)

«Fisk

Otra har bleke. Det er ikke kjent om Skomeåni tidligere var en del av blekas gyte- og oppvekstområde. Området oppstrøms kraftverket er utilgjengelig for bleke. Dette sidevassdraget har sannsynligvis marginal verdi for vandrende fisk. Ettersom det planlegges med Coandainntak, og at det er lett å etablere oppvandringstiltak bør kraftverket kunne bygges uten at lokal fiskebestand påvirkes i nevneverdig grad.

Det er også mindre sannsynlig at vassdraget har betydning for ål. Ettersom det planlegges med Coanda inntak og med en minstevannføring på 250 l/s hele året vil ikke kraftverket virke negativt på ål.

Det er ikke utredet om det er fare for gassovermetning. Gassovermetning vil kunne ha stor negativ effekt på bleka i Byglandsfjorden. Inntaket må følgelig bygges på en slik måte at det ikke vil kunne suges inn luft ved inntaket. Eventuell gassovermetning vil kunne være katastrofalt for bleke i Byglandsfjorden.

Terrestrisk naturmangfold

I Skomeåni er det registrert to viktige naturtyper: Bekkekløft og bergvegg (F09) og fossesprøytsone (E05)/ fossberg. Bekkekløfta er vurdert til å være regionalt viktig (verdi 3) i nasjonal Bekkekløftkartlegging fra 2008. Avgrensingen omfatter bekkekløften omkring vassdraget, og tilstøtende skogareal med spesiell naturverdi eller annen viktig funksjon i forhold til kløftenaturen.

Lokaliteten vurderes på grunnlag av størrelse, skogtilstand og artsinventar. I beskrivelsen av bekkekløften og dens artsmangfold går det frem at den dype kløfteprofilen og eksposisjonen mot øst gir gunstige betingelser for flere organismer med krav til stabilt høy luftfuktighet.

Lokaliteten har også verdi for en del moderat kontinuitetskrevede arter som er sjeldne i landskapet for øvrig. Tre rødlistearter er påvist; alm (VU), gubbeskjegg (NT) og rimmål (NT).

Flere regionalt sjeldne arter som rinnål, kystkolve, storstylte, myskemaure og junkerbregne er registrert, hvor av enkelte har så lite som to funn i Setesdalsområdet.

Minstevannføringen i vassdraget er foreslått til 250 l/s hele året. I KU-en konkluderes det med at endra vannføring ikke vil gi nevneverdige konsekvenser for artsinventaret i bekkekløfta. Konkusjonen trekkes imidlertid uten noen nærmere konkret begrunnelse eller faglige vurderinger. I søknaden fremhever søker at «Vassføringsvariasjonane frå naturens side er langt meir omfattande enn det vatnet som miniverket låner.» Fylkesmannen vil understreke at slik det fremgår av vannføringskurver som ligger vedlagt søknaden vil periodene når det går lite vann i vassdraget bli betydelig mye lenger. Det er ikke nødvendigvis middelvannføringer eller maksimalvannføringer som definerer hvor egne slike områder er for mange stedeegne arter, men påvirkning i de kritiske periodene av året. Det er etter vår oppfatning ikke sannsynliggjort at det ikke blir negative virkninger for dokumenterte, fuktighetskrevende naturtyper og arter. Vi ber derfor om at det gjøres konkrete, faglig begrunnede vurderinger av slike konsekvenser på lang sikt.

Videre foreligger det etter vår oppfatning ikke tilstrekkelige faglige vurderinger av den samlede belastningen for aktuelle naturtyper og fuktighetskrevende arter i en regional eller nasjonal sammenheng ved å tillate utbygging av småkraftverk i Skomåni. Potensialet for småkraftverk er stort langs vestre del av Setesdalen, og fremtidig utbygging av tilsvarende kraftverk sammen med eksisterende anlegg kan tenkes å gi en betydelig samlet belastning på aktuelle naturtyper og arts mangfold i regionen.

Varig verna vassdrag

Det foreslåtte kraftverket ligger i et område som er omfattet av Verneplan for vassdrag. Tiltaksområdet er lokalisert i sørenden av verneområdet Njardarheim. Njardarheim er vernet med utgangspunkt i urørthet. Slik området fremstår i dag (og på vernetidspunktet) er det ingen reguleringsmagasin eller regulerte elver i nedbørsfeltet. Njardarheim representerer gjennom dette de få områdene som ikke er påvirket av vannkraft i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene (restfeltet).

Stortinget har åpnet opp for å tillate bygging av mini og mikrokraftverk med effekt på mindre enn 1 MW i verna vassdrag. Kraftverket som er planlagt i Skomeåni ligger under denne grensen og kan derfor få konsesjon dersom tiltaket ikke kommer i konflikt med verdiene som ligger til grunn for vernet.

Det omsøkte kraftverket er del av et varig verna vassdrag og det må slik vi ser det gjøres grundige vurderinger av hvordan omsøkte utbygging vil påvirke verneverdiene. Vi kan ikke se at dette er tilstrekkelig vurdert i foreliggende utredning og søknad. Dersom redusert vannføring fører til en reduksjon av verdien til den regionalt viktige bekkekløften, vil dette få betydning både for bekkekløften i seg selv, men også for verdien av vassdragsområdet Njardarheim. Negative konsekvenser for naturtyper og artsinventar vil etter vår vurdering være i strid med verneverdiene.

En av hovedhensiktene med vernet av Njardarheim var å bevare restfeltet av Setesdal Vesthei slik at dette området ikke skulle preges av vannkraftutbygging. Ved å tillate bygging av småkraftverk i Skomåni kan man ved presedens åpne opp for å bygge småkraftverk i et område med stort potensiale for slike kraftverk. Presedensvirkningene kan på sikt derfor bli at Njardarheim sitt «urørte preg» forsvinner som følge av den samla belastningen. Fylkesmannen ser at graden av urørthet er noe redusert der man har foreslått å bygge kraftstasjonen. Samtidig

er det i dag stort sett bare traktorveien som reduserer det urørte preget ved planlagt inntak. Bygging av et kraftverksinntak i elva vil helt klart endre området preg av urørthet. Dette, sammen med vurderinger av samla belastning som følge av presedensvirkninger, må etter vår vurdering klargjøres og vektlegges i konsesjonsvurderingene.

Konklusjoner

Vi ber på denne bakgrunn om at det gjøres en utdypende og faglig begrunnet vurdering av konsekvensene for verneverdiene i det verna vassdragsområdet Njardarheim, her under vurderinger av samla belastning som følge av mulig presedensvirkning. Vi ber også om utdypende faglige vurderinger av hvordan den foreslåtte minstevannføringen i Skomeåni vil påvirke naturtypene bekkeløft og fossesprøytsone / fosseberg med tilhørende fuktighetskrevenne artsinventar, her under vurderinger av samla belastning sett i regional og nasjonal sammenheng.»

Direktoratet for mineralforvaltning har i brev av 22.06.2018 kommet med følgende uttale for Skomeåni kraftverk:

«Skomeåni løper ut i en vifteformet registrering for sand og grus, som er gitt verdien lokalt viktig. Det er registrert mange uttaksområder som har vært i drift i området, og det opplyses om at i alle fall 2 områder er i drift i dag. Vassveg vil i all hovedsak følge eksisterende tømmerbilveg.

Ressursen som blir påvirket er registrert som ganske grovt materiale, med en høy andel grovstoff. Det er derfor liten fare for at ressursen blir direkte vasket vekk ved periodisk redusert vannstand. Tidligere uttaksområder i ressursen ved utløpet av Skomeåni har ligget noe tilbaketrukkent ovenfor elveløpet, som også kan indikere at de drivverdige massene ikke vil bli direkte berørt.

DMF ser derfor ikke at periodisk redusert vannstand her vil påvirke ressursen i stor grad. Alle uttak av mineralske ressurser over totalt 10 000 m³ skal som hovedregel ha konsesjon før oppstart.

DMF kan ikke se at det foreligger, eller er søkt om, driftskonsesjon etter mineralloven for de uttak som ligger innenfor ressursen som berøres av søknaden. Det gjøres oppmerksom på at tiltakshaver er ansvarlig for å avklare forholdet til mineralloven med DMF.»

Statens vegvesen Region sør har i brev av 02.05.2018 kommet med en samlet uttalelse for de fire småkraftverkene til samlet behandling i Aust-Agder. For Skomeåni skriver vegvesenet følgende:

«Skomeåni minikraftverk - Bygland kommune:

Adkomsten er planlagt via regulert avkjørsel i Detaljreguleringsplan for rv. 9 Skomedal (PlanId:201202). Adkomsten er opparbeidet i forbindelse med ferdigstillingen av ny riksveg parsell på stedet.

Vi gjør oppmerksom på at det er søknadsplikt for kabling/linjestrekk/gravearbeider innenfor en avstand på tre meter til vegkant eller innenfor vegens eiendomsområde. Dersom tiltakshaver ønsker å krysse både Skomeåni og riksvegen med kabel via våre brokonstruksjoner på stedet, er dette noe som må avklares nærmere med bruseksjonen i Region sør.»

(...)

«Samlet vurdering:

Statens vegvesen har vurdert samlet belastning for regionen og har ingen vesentligere merknader i denne forbindelse.»

Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder har i brev av 25.04.2018 kommet med følgende uttalelse:

«Høyring på konsesjonssøknad for Skomeåni minikraftverk.

Saka er sendt til lokallaget i Bygland for utale. Saka er handsama av styret i NJFF-Aust- Agder etter innspel frå lokallaget i Bygland. Saka er handsama pr. e-post da vi ikkje hadde styremøte innan fristen.

Vedtak:

NJFF-Aust-Agder meiner minikraftverket har større nytte enn kostnad om ein ser kostnaden for naturen opp mott den grønne energien vi får attende.

Dersom intensjonane til utbyggjar blir gjennomført, vil dette minikraftverket har veldig små negative verknadar for naturen. NJFF-Aust-Agder kan støtte dette prosjektet dersom intensjonane til utbyggjar blir realisert.»

Bygland Jeger- og Fiskarlag har i brev av 25.04.2018 kommet med følgende uttalelse:

«Da Skomeåni ligger i et dypt juv, hvor det er vanskelig fremkommelighet pr i dag, blir ikke dette området nyttet til turbruk, jakt eller fiske. Med driftsveg til minikraftverket, vil jegere og fiskere kunne få en mulighet til å bruke dette området til turgåing, jakt og fiske osv.

På grunn av sin beliggenhet og topografi, at selve Skomeåna ikke har fisk av spesiell interesse for sportsfiskere, og at jakta er begrenset av terrenget, har ikke området noen stor verdi jakt-, og fiskemessig. Dette inngrepet, vil som vi ser det, ikke ha negative konsekvenser for jakt, fiske og friluftsliv, men heller kunne styrkes, ved at tilgjengeligheten blir bedre. Dette prosjektet er av en slik karakter, og av et så lite omfang, at vi kan ikke se at dette kan ha noen form for negativ påvirkning på natur, miljø eller omgivelser.

Bygging, og drift av dette anlegget vil, som vi ser det, ikke ha noen nevneverdig negativ påvirkning av natur og miljø, og vil dermed heller kunne kalles en miljøgevinst, med tanke på at det er rein fornybar energi som vil bli produsert her. Det er også en svært liten vannmengde som vil bli brukt, noe som ikke vil bli synlig for allmenheten.»

Bygland Arbeiderparti har i brev av 22.06.2018 kommet med følgende uttalelse:

«Bygland Arbeiderparti vil etter handsaming i medlemsmøte kome med fylgjande uttale til høyringsrunden:

Bygland Arbeiderparti ynskjer at lokale ressursar skal utnyttast til verdiskapande aktivitetar. Vasskraft er ein slik ressurs som gjev lokal aktivitet og verdiskaping. Slik sett så er prosjektet i Skomeåni midt i blinken.

Prosjektet er også eit godt miljøtiltak ved at det kjem meir fornybar energi ut i marknaden i samsvar med gjeldande nasjonal politikk. Det er også vanskeleg å sjå at prosjektet har negative lokale konsekvensar då det er bare ein liten del av vassmengda som blir nytta til kraftproduksjon. Arealet representerer heller ikkje noko inngrep av omfang sidan eksisterande skogsbilveg kan nyttast som trase for nedgraving av røyrgate.

I sum så er Bygland Arbeiderparti veldig positive til tiltaket og me tilrår at NVE gjer eit positivt vedtak om konsesjon.»

Bygland Senterparti har i brev av 18.06.2018 kommet med følgende uttalelse:

«Bygland Senterparti vil etter handsaming i medlemsmøte kome med fylgjande uttale til høyringsrunden:

Bygland Senterparti ynskjer at lokale ressursar skal utnyttast til verdiskapande aktivitetar. Vasskraft er ein slik ressurs som gjev lokal aktivitet og verdiskaping. Slik sett så er prosjektet i Skomeåni midt i blinken.

Prosjektet er også eit godt miljøtiltak ved at det kjem meir fornybar energi ut i marknaden i samsvar med gjeldande nasjonal politikk. Det er også vanskeleg å sjå at prosjektet har negative lokale konsekvensar då det er bare ein liten del av vassmengda som blir nytta til kraftproduksjon. Arealet representerer heller ikkje noko inngrep av omfang sidan eksisterande skogsbilveg kan nyttast som trase for nedgraving av røyrgate.

I sum så er Bygland Senterparti veldig positive til tiltaket og me tilrår at NVE gjer eit positivt vedtak om konsesjon.»

Bygland Bygdeliste har i brev av 09.05.2018 kommet med følgende uttalelse:

«Bygland Bygdeliste er et politisk parti i Bygland kommune. Vi er positive til lokal satsning på fornybar energi og miljøtiltak generelt, og på småskala vannkraftprosjekter spesielt.

Vi ser ingen vesentlige negative konsekvenser av tiltaket, og mange positive.

Vi anbefaler at Norges vassdrags- og energidirektorat gir konsesjon til Skomeåni minikraftverk.»

Privatperson **Haugaa** har i e-post av 26.06.2018 kommet med følgende uttalelse:

«Ved en tilfældighet fikk jeg høre at det er søkt om småkraftverk i Skomeåni i Bygland. Når jeg nå undersøker dette, viser det seg at dere har sendt saken ut på høring, men høringsfristen utløp 22.juni.

Jeg er grunneier i/langs elva ca 500 m nedenfor den planlagte kraftstasjonen (g/bnr 34/61). Skulle jeg ikke da blitt informert om denne høringen direkte? Slik det er nå, har jeg mistet muligheten for å komme med kommentarer/innsigelser.»

NVE har gitt Haugaa muligheten til å komme med innspill etter høringsfristen, og vedkommende ble invitert til sluttbefaring på lik linje med alle andre. Vi har ikke mottatt noe skriftlig fra vedkommende utover det ovennevnte. Vi viser ellers til søkers kommentar på høringsuttalelsene som viser dialog mellom Haugaa og tiltakshaver.

OSE WATER AS har i brev av 25.05.2018 kommet med følgende uttalelse:

«HØYRINGSUTTALE TIL SAK 201700704 SKOMEÅNI

- Ose Water skal eksportere «grønt vatn» til Asia i dei kommande desennier.*
- Vår dagleg leiar har jobba i Singapore i 10 år, og kjenner marknaden og konkurransevilkåra.*
- Eit av suksess-kriteria for eksporten er at produksjonen er basert på kortreiste «grønne ressurar», i samsvar med EU's politikk/ Angela Merkels «EnergiWende».*

- *Ose Water AS har som intensjon å kjøpe energiproduksjonen frå Skomeåni, fordi mindre kortreist straum (10 km) er ikkje mogleg å oppnå, og fordi dette vil styrke vår merkevarebygging i Asia.*
- *Vi ønsker UTVIKLING i Bygland - ikkje AVVIKLING.*
- *På denne bakgrunn tillet vi oss å oppfordre vassdragsmyndigheten om at vassdragskonsesjon blir gjeve til Skomeåni Kraftverk.»*

(...)

«Vi har vært i samtaler med utbyggere av kraftverk på Skomedal og gått gjennom kapasiteten de har for lokal energi produksjon. Vi synes dette konseptet er svært lovende og at det vil være mulig å produsere fornybar energi med særdeles liten innvirkning på miljøet både i lokal så vel som global målestokk. Det er viktig for oss at vi kan samarbeide et anlegg som er i stand til å ha en produksjon med lite sesong variasjoner slik at vi kan bruke lokal energi i hele vår produksjon. Vi oppmuntrer dere til å få gjennomført utbygging for å skape ekstra muligheter i lokal miljøet.»

Privatpersoner **Sundt og Klobu** har i brev av 25.05.2018 kommet med følgende uttalelse:

«Vi er som fast boende i den vesle bygda Skomedal svært positive til at flere av grunneierne vil bygge et minikraftverk her på Skomedal. Det er en liten bygd med begrensa ressurser i form av landbruksareal og da eiendommene er mindre bruk med tilhørende skog er det svært viktig for vert enkelt bruk å kunne utnytte seg av alle tilhørende naturressurser til eiendommen. Det er viktig for primærnæringen å kunne ha flere bein å stå på da inntektsgrunnlaget er begrenset fra før av innen jord og skogbruk.

Vi er også av den oppfatning at et slikt prosjekt og utbygging vil styrke bygda vår ved at det vil kunne legge til rette for samarbeide mellom de enkelte grunneiere som igjen kan føre til et utvida samarbeide på flere områder som kan styrke så vel økonomien til hvert enkelt bruk som at det kommer til å styrke samholdet mellom grunneiere og bygdefolk/fastboende.

Det vil være nærliggende å anta at til stedevarrelsene til de enkelte grunneierne vil bli stor noe som igjen fører til ei levende bygd med potensiale for utvikling og vekst både økonomisk og sosialt for oss som er innbyggere her på Skomedal. Det er slik at et slikt prosjekt også vil generere mer inntekt til de bruka som er med i dette prosjektet på sikt noe som vil si at det blir tilbakeført mer penger i disse bruka noe som vil være med på å styrke eiendommene og mulighetene til grunneierne her på Skomedal.

Da Skomeåni ligger i et dypt juv hvor det er vanskelig fremkommelighet per i dag, blir ikke dette området nytt til turbruk. Med driftsveg til minikraftverket vil vi kunne få en mulighet til å bruke dette området til turgåing, ridning osv.

Vi som beboere på Skomedal ser kun fordeler for bygda med et minikraftverk. Det vil kunne gi inntekter til de grunneiere som har rettigheter i tilknytning Skomeåni minikraftverk. Det vil kunne gi arbeid i byggefasen og muligheter til arbeid til driften av anlegget. Det vil gi nye turmuligheter da det vil bli rustet opp med nye driftsveger. Dette inngrepet vil ikke ha negative konsekvenser for jakt, fiske og friluftsliv men tvert imot kunne styrkes.

Prosjektet og anlegget vil ikke ha noen negativ påvirkning eller være til sjenanse for oss som bor i bygda da Skomeåni ligger flere hundre meter sør for bygda Skomedal.

Dette prosjektet er av en slik karakter og av et så lite omfang at vi kan ikke se at dette kan ha noen form for negativ påvirkning på natur, miljø eller omgivelser. Bygging og driften av dette anlegget vil ikke ha noen negativ påvirkning av natur og miljø og vil dermed kunne kalles en miljøgevinst, med tanke på at dette er ren fornybar energi som vil bli produsert.

Dette prosjektet er så viktig for denne vesle bygda at vi som ikke har noen rettigheter eller eierskap i tilknytning til prosjektet vil ønske minikraftverket velkommen. Vi vil med dette tilrå og anbefale dere på det sterkeste til at dere legger til rette for at prosjektet kan gjennomføres»

Søkers kommentarer til høringsuttalelsene

Søker har utarbeidet et notat som tabellarisk sammenstiller innkomne høringsuttalelser. I dette notatet har søker følgende kommentarer:

Aust-Agder Fylkeskommune	Tiltakshavar noterer seg at administrasjonen sitt forslag er negativt, men politikerane har som alltid, siste ord i saka og vedtok fylgjande: «Fylkesutvalet gir NVE råd om å gi konsesjon til Skomeåni Falleigarlag om minikraftverk i Skomeåni.»
Bygland Arbeiderparti	Tiltakshavar noterer seg konklusjonen: « .....veldig positive til tiltaket og me tilrår at NVE gjer eit positivt vedtak om konsesjon.»
Bygland Bygdeliste	Tiltakshavar noterer seg konklusjonen: «Vi anbefaler at Norges vassdrags- og energidirektorat gir konsesjon til Skomeåni minikraftverk.»
Bygland Jeger og Fiskarlag	Tiltakshavar noterer seg hovudpunkta i uttalen: 1. «På grunn av sin beliggenhet og topografi, at selve Skomeåna ikke har fisk av spesiell interesse for sportsfiskere, og at jakta er begrenset av terrenget, har ikke området noen stor verdi jakt-, og fiskemessig.» 2. «Bygging, og drift av dette anlegget vil, som vi ser det, ikke ha noen nevneverdig negativ påvirkning av natur og miljø, og vil dermed heller kunne kalles en miljøgevinst, med tanke på at det er rein fornybar energi som vil bli produsert her.» 3. «Det er også en svært liten vannmengde som vil bli brukt, noe som ikke vil bli synlig for allmenheten.»
Bygland kommune	Tiltakshavar noterer seg ordlyden i vedtaket, og vi vil sjølvsagt imøtekome dette i ein detaljprosjekteringsfase: «Bygland kommune v/Plan, miljø – og ressursutvalet er positiv til planane. Kommunen må takast med i detaljprosjektering av anlegget slik at omsøkt kraftverk ikkje hindrar framtidig linjeføring for eventuell veg til Åseral. Rørgate må leggast og sikrast slik at ein unngår erosjon under byggje - og driftsfase.» Vidare er våre merknadar fylgjande: 1. DRIKKEVATN: Sedimenteringstematikk i anleggsfasen og nødvendige avbøtande tiltak vil sjølvsagt bli fylgd opp. Det er i alle interesse at vasskvantum eller kvalitet ikkje blir forringa – korkje for

	<p>hytteeigarane på Skomeneset eller for inntaket til kommunens vassverk ute på Bygland. Det er ingen fastbuande no i det einaste våningshuset langs vassdraget.</p> <p>I driftsfasen av kraftverket er ikkje vasskvalitet eit tema – landet rundt finst det mange vassverk integrert i kraftverk, eksempelvis i Bjerkreim i Rogaland, i Hammerfest osv.</p> <p>2. AREALDISPONERING SØTEFLØT: I og med at tiltakshavarane også er partane i jordskiftesaka frå 01.03.2006 så justerar/tilpassar ein arealet slik at det blir praktisk og greitt både ifht kraftstasjon og velteplass for tømmerdrifter. På det same arealet er det etablert ny velteplass/parkering i samband med bygging av ny parsell på Rv9. Alternativt kan ein også ta areal til velteplass på sørsida av vegen til Kleiva.</p> <p>3. EROSJON: Tiltakshavarane er samd i at både røyrgate og veg skal vere trygg ifht ras. Detaljprosjekteringsarbeidet vil avklare forleggingsmåte, teknikk og rassikring. Innspelet om ROS-analyse er notert.</p> <p>4. LANDSKAP MILJØ: Vi noterer at Rådmannen meiner at utbygginga i dette tilfellet i svært liten grad vil redusere verneverdiane i vassdraget.</p> <p>5. SAMFUNN: Samla sett vurderer Rådmannen at fordelane av tiltaket er større enn ulempene.</p>
Bygland Senterparti	<p>Tiltakshavar noterer seg konklusjonen:</p> <p>«I sum så er Bygland Senterparti veldig positive til tiltaket, og me tilrår at NVE gjer eit positivt vedtak om konsesjon.</p>
Direktoratet for mineralforvaltning	<p>Tiltakshavar notar at forholdet til Minerallova må avklarast med DMF for uttak og bruk av dei to eksisterande grustaka.</p>
Fylkesmannen i Agder	<p>Tiltakshavar noterer at Fylkesmannen har ikkje fremma motsegn, men ber om ytterlegare dokumentasjon</p> <p>.</p> <p>Fylksmannen skriv i ingressen side 1 i høyringssvaret:</p> <p>«Videre ber vi om at det gjeres vurderinger av konsekvensene for verneverdiene i det verna vassdragsområdet Njardarheim, her under vurderinger av samla belastning som følge av mulig presedensvirkning. Vi ber også om konkrete vurderinger av hvordan den foreslåtte minstevannføringen i Skomeåni vil påvirke naturtypene bekkeløft og fossesprøytzone / fosseberg med tilhørende fuktighetskrevende artsinventar, her under vurderinger av samla belastning sett i regional og nasjonal sammenheng.»</p> <p>1. Grunnlaget for, og avgrensinga av, vernet av Njardarheim er Stortingsproposisjon 4 (1972-73). Dokumentet har ikkje spesifisert eitt ord om kva som er spesifikke verneverdiar i Skomeåni – tiltakshavar kan vanskeleg vurdere konsekvensar av prosjektet når det ikkje er kjent kva grunnlaget var. Dette undebygger vi også med</p>

NVE sitt «V-Notat 21/1997» ført i pennen av 21. mai i 1997 av avdelingsdirektør Bjørn Wold og sakshandsamarane Anne Hustveit og Jens Aabel, der vi siterar frå side 5: «Vernekriteriane er ofte berre generelt omtala i vernevedtaka, spesielt i Verneplan I og II er omtala mangelfull. Det kan derfor vere vanskeleg å vurdere om verneverdiane blir skada.»

Tiltakshavar har engasjert arkivansvarleg i Bygland kommune for å leite etter dokumentasjon frå 1970-talet, men dei fann ikkje noko relevant. Ei heller finn ein spesifisert verneverdiane i det neste Stortingsdokumentet, proposisjon nr 89 (1984-85).

Vi minner om at Vassdragsvernet gjeld «store kraftverk». Stortinget sa i Innstilling nr 116, 2004-2005, side 6: «.....det vises til at vassdragsvernet ikke skal være til hinder for utbygging av småskala vannkraft.»

Tiltakshavarane legg difor til grunn Stortinget sitt vedtak i 2005, at dersom det ikkje er konflikt med verneverdiane, så kan det gjevast konsesjon for mikro- og minikraftverk under 1 MW. Den 11. juni 2010 drøfta også Stortinget ei generell auke frå 1 til 3 MW i VV, det gjeld førebels berre i Bjerkreimsvassdraget.

2. Ifht dokumentasjonskrav frå NVE, så inngår ikkje «presedensverknadar» som eit tema som skal utgreiast, jfr Veileder/mal for konsesjonssøknadar. Det er heller ingen kjente nye planlagte småskala vasskraftprosjekt i Njardarheim sitt nedslagsfelt langs Otra, dermed er det vanskeleg å sjå for seg ei presedensutvikling !

3. Vi tilrår at sakshandsamar studerer dei hydrologiske avsnitta i konsesjonssøknaden på nytt – den naturlege variasjonen i vassdraget er meir enn 100x større enn omsøkt minstevass-føring. Med andre ord så har dei fuktighetskrevande artane tilpassa seg dette. Normal-situasjonen i alle vassdrag inneheld temporære tørkeperiodar, seinast sommaren 2018.

Berre 19,2 % av tilsiget innanfor den naturlege vassføringsvariasjonen skal nyttast, i mosetnad til eit ordinært uregulert kraftverk som typisk nyttar 60-70 % av tilsiget.

Fylkesmannen vil altså ha konkret vurdering av korleis den foreslåtte minstevassføringa i Skomeåni vil påverke naturtypene bekkeløft og fossesprøytsone / fuktighetskrevande artsinventar. Sagt med andre ord så indikerar Fylkesmannens miljøavdeling at det omsøkte kvantum er lite.

Fylkesmannen uttalar seg i generelle vendingar. Vi forventar faktisk at Miljøvernavdelinga gjev konkrete tal for minimumsvassføringa (liter/sekund) for dei spesifikke plantene i artsinventaret. Det kan vi ikkje sjå å ha motteke.

	<p>Vi har omsøkt ei heilårleg minstevassføring på 250 liter/sekund, som er 5x meir enn det formelle kravet i § 10 i Vannressursloven: «Ved uttak og bortledning av vann som endrer vannføringen i elver og bekker med årssikker vannføring, skal minst den alminnelige lavvannføring være tilbake, hvis ikke annet følger av denne paragraf.»</p> <p>Vår intensjon med høg minstevassføring gjev dog eit praktisk problem, eksempelvis 17. juli (sjå foto) så var vassføringa i Skomeåni i underkant av 5 liter/sek, og slik har det vore store delar av sommaren.</p> $Q = \mu * 23 * b * h * \sqrt{2 * g * h} = 0,6 * 23 * 0,65 * 0,025 * \sqrt{2 * 9,81 * 0,025} = 0,004552 \text{ m}^3/\text{s} = 4,6 \text{ liter/sekund}$ <p>Då må ein jo spørje – skal minstevassføringa i så fall pumpast med vatn frå Byglandsfjorden ?</p>
<p>Alf Martin Haugaa, GBNr 0833-34/61</p>	<p>Informasjonsplikt ifht den offentlege høyringa må NVE svare på. Tiltakshavarane ynskjer gode relasjonar til alle i grannelaget. Vi tok difor telefonisk kontakt med AMH, og besøkte han på hytta tysdag 14. august for gjennomgang av prosjektet og overleverte eit eksemplar av konsesjonssøknaden. Møtet var konstruktivt, oppklarande og hyggeleg – og vart avrunda med at han ønska grunneigarane lykke til med planane. Vi informerte også om NVE si sluttbefaring – open for alle.</p> <p>Lærdomen av dette er at tiltakshavar bør ikkje undervurdere informasjonsbehovet blant eksterne hytteigarar. Tiltakshavarane/grunneigarane vil difor sende samandraget frå konsesjonssøknaden m/kart som brev til dei respektive hytteigarar i influensområdet.</p> <p>Kartet ovanfor viser lokaliseringa til hytteigaren, som er om lag 0,5 km nedstrøms planområdet vårt, langs grusvegen ned mot utløpet for Skomeåni i Bjåfjorden/Åraksfjorden.</p>
<p>Ose Water AS</p>	<p>Tiltakshavar repliserer fylgjande: Selskapet skal investere 70 millioner kroner på eksport av flaskevann til Asia. Ein viktig del av marknadsføringa er «klima/miljø», og at produksjonen er gjort med lokal kortreist fornybare kWh. Med ein Qmax på bare 27 % av Qmiddel, vil reelt Skomeåni har svært høg driftstid (i motsetning til eit vanleg elvekraftverk), og vil kunne forsyne Ose Water med energi størsteparten av året.</p>
<p>Statens Vegvesen</p>	<p>Tiltakshavarane vil sjølv sagt i ein detaljprosjekteringsfase ta kontakt med Bruseksjonen i Region sør ifht kryssing av Rv9 via 22 kV jordkabel under bruene. Vi noterer elles at etaten har vurdert «Samla belastning» og dei har ikkje merknadar hertil.</p>

Sundt-Kolbu	<p><i>Tiltakshavar noterer seg bare positive argument frå dei fastbuande i bygda og siterer konklusjonen:</i></p> <p><i>«Dette prosjektet er så viktig for denne vesle bygda at vi som ikke har noen rettigheter eller eierskap i tilknytning til prosjektet vil ønske minikraftverket velkommen. Vi vil med dette tilrå og anbefale dere på det sterkeste til at dere legger til rette for at prosjektet kan gjennomføres»</i></p>
Norges Jeger- og Fiskeforbund, Avdeling Aust-Agder	<p><i>Vi noterer oss høyringsparten sitt standpunkt, og siterer:</i></p> <p><i>«Dersom intensjonane til utbyggar blir gjennomført, vil dette minikraftverket ha veldig små verknadar for naturen. NJFF- -Aust-Agder kan støtte dette prosjektet dersom intensjonane til utbyggar blir realisert.»</i></p>

For fullstendig versjon av søkers tilsvaer med bilder og figurer viser vi til notatet som er tilgjengelig på NVEs nettsider eller via offentlig postjournal, NVE-ref. 201700704-26.

Tilleggsopplysninger

Skomeåni kraftverk er tidligere vurdert konsesjonspliktig av NVE (NVE.ref. 201200148-2), da under prosjektnavn Skomeåna v/ Olav Skreland. Prosjektet er veldig tilsvarende det som nå er omsøkt. Dette er diskutert under kapittel om *Verneplan for vassdrag – Njardarheim* nedenfor.

Søker har i etterkant av NVEs sluttbefaring besluttet å søke om anleggskonsesjon for nettilknytningen, mens søknadens opprinnelige nettilknytning er forkastet av kostnadshensyn. Det søkes om tre alternativer, fortrinnsvis alternativ A. Første del av kabeltraséen (600 m) jordkabel er identisk for alle alternativene, og skal følge en sti/dyretråkk i skogen fra kryssinga under brua på Rv9 ned til Byglandsfjorden. Resterende del av traseen er hovedsakelig i vann (se tabell 2).

Tiltakshaver har per i dag ingen avtale med netteier om nytt tilkoblingspunkt. Kapasitet og behov for ev. utbedringer i nettet ved nytt tilkoblingspunkt er heller ikke avklart.

	Alternativ A	Alternativ B	Alternativ C	AE Nett
LENGDE VATN	9,7 km	9,4 km	7,5 km	
LENGDE LAND, Ose	0,3 km	0,01 km	0,01 km	
LENGDE LAND, Ose AEN-trase		0,3 km	2,4 km	12 km
LENGDE LAND Skomedal	0,6 km	0,6 km	0,6 km	0,2 km
KOSTNAD SJØ	2,7 MKr	2,6 MKr	2,1 MKr	
KOSTNAD LAND, AEN		0,3 MKr	2,5 Mkr	8,4 MKr
KOSTNAD LAND	0,15 Mkr	0,05 Mkr	0,05 Mkr	
ANLEGGSBIDRAG	0,2 Mkr	0,2 MKr	0,2 Mkr	0,2 Mkr
TOTAL KOSTNAD	3,05 Mkr	3,1 MKr	4,8 Mkr	8,6 Mkr
SPESIFIKK NETTKOSTNAD	0,52 kr/kWh	0,53 kr/kWh	0,82 kr/kWh	1,46 kr/kWh

Tabell 2: Kostnader og kabellengder ved de forskjellige alternativene for nettilknytning: A, B, C.

Søker har anslått en påkoblingskostnad på ytterligere ca. 250 000 NOK ved nytt påkoblingspunkt. For ytterligere detaljer rundt nettilknytning se egen søknad om anleggskonsesjon (NVE-ref. 201700704-35) med tilhørende notat om prioriteringer og kostnader (NVE-ref. 201700704-37).

Søknad om anleggskonsesjon har ikke vært på offentlig høring.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 75,6 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 2,47 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 4,1 %, og nedbørfeltet er uten brendel og har en snaufjellandel på 30,2 %. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende vårflom i mars/april og markante høstflommer fra september til november. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren og midtsommers. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 34 og 174 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 55 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 0,66 m³/s og minste driftsvannføring 33 l/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 250 l/s hele året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 21 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 27 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 250 l/s hele året, vil dette gi en restvannføring på omtrent 1953 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 237 dager i et middels vått år. I 86 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 59 l/s ved kraftstasjonen.

Produksjon og kostnader

Med bakgrunn i de hydrologiske dataene, som er lagt frem i søknaden, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Skomeåni kraftverk til omtrent 5,9 GWh fordelt på 3,6 GWh vinterproduksjon og 2,3 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 21,8 MNOK, ev. 24,2 MNOK ved bruk av retningsstyrt boring på deler av traseen. kr. Dette gir en utbyggingspris på hhv. 3,68 og 4,07 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Energikostnaden over levetiden (LCOE) er beregnet til 0,32 kr/kWh (usikkerhet i spennet 0,27-0,37). Energikostnaden over levetiden tilsvarer den verdien kraften må ha for at prosjektet skal få positiv nettonåverdi. Beregningene forutsetter en kalkulasjonsrente på 6 %, økonomisk levetid på 40 år og drifts- og vedlikeholdskostnader på 7 øre/kWh.

NVE vurderer kostnadene ved tiltaket som bedre enn gjennomsnittet i forhold til andre vind- og småkraftverk som har endelig konsesjon per 4. kvartal 2017, men som ikke er bygget. Ved en eventuell konsesjon til prosjektet vil det likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten til prosjektet.

Verneplan for vassdrag – Njardarheim

Vassdraget inngår i vassdragsområdet Njardarheim som ble vernet i Verneplan I (1973), der halve nedbørfeltet til Skomeåni inngår. Vassdraget er vernet av hensyn til de alminnelige naturvern- og friluftsinnteresser i og med at områdene rundt er sterkt preget av kraftutbygging. Dette var et sentralt moment da Skomeåni kraftverk tidligere ble vurdert konsesjonspliktig av NVE (NVE. ref. 201200148-2). Prosjektet er veldig tilsvarende det som nå er omsøkt, og NVE gjengir derfor oppsummerende vurdering i vedtak av 12.12.2014:

«Skomeåna kraftverk er planlagt delvis innfor verna vassdrag 021/1 Njardarheim. Området er prega av urørthet. NVE meiner at tiltaket kjem i konflikt med verdiar som er lagt til grunn for vernet. Det er registrert ei bekkeløft i Skomeåni på den aktuelle elvestrekningen som er gitt verdien regional naturverdi (3). NVE meiner at prosjektet slik det er skildra kan påverke allmenne interesser i en slik grad at tiltaket er konsesjonspliktig etter § 8 i vassressurslova.

Vi gjer meldar oppmerksom på at ein konsesjonssøknad for eit vassdragstiltak som openbart er i strid med verneformåla i eit verna vassdrag kan bli avslått direkte, jf. vassressurslova § 35 første ledd, post 5 og 8.»

Aust-Agder fylkeskommune har i brev av 27.06.2018 tilrådet konsesjon til tiltaket. I saksutgreiingen kommer det fram at rådmann har tilrådet å avslå tiltaket. NVE forholder seg til at fylkeskommunen har gitt en positiv tilslutning til tiltaket, men vi merker oss at rådmannens anbefaler å si nei til prosjektet av hensyn til presedensvirkning i verneområdet og innskrenking av fjellandskapet som er urørt av vannkraft.

Verneverdiene er sentrale i NVEs behandling av tiltak i vernede vassdrag, jf. vannressursloven § 35 punkt 8 første ledd:

«Når vassdragsmyndigheten treffer avgjørelser som gjelder et vernet vassdrag etter denne lov, skal det legges vesentlig vekt på hensynet til verneverdiene.»

Det er i dag ingen vassdragsutbygginger i Njardarheim. NVE mener at en utbygging av Skomeåni til kraftformål vil svekke vassdragets verneverdi. Vassdragsområdet er vernet av hensyn til de alminnelige naturvern- og friluftsinnteresser, og NVE har lagt vekt på at det ellers er omfattende kraftutbygginger i indre Agder. Påvirkningen vil særlig være relatert til landskap og biologisk mangfold. NVE har lagt avgjørende vekt på hensynet til verneverdiene i vassdraget i avgjørelsen av konsesjonsspørsmålet.

Landskapsinngrep

Tiltaksområdet ligger i *landskapsregion 12 – Dal og fjellbygder i Telemark og Aust-Agder* (Puschmann 2005). I følge Nasjonalt referansesystem for landskap er Setesdal veldig variert landskapsmessig, sammenlignet med resten av landet. Dalene veksler hyppig fra korte krokete daler til langstrakte og mer dyptskårne innsjøbasseng. Landskapsrommene beskrives likevel som markante og entydige som følge av at høydeforskjellene fra dalbunn til dalsilhuett er gjennomgående høye.

Søker har følgende beskrivelse av vassdraget:

«Skomeåni har sitt utspring på vestheia i Bygland kommune, med ein liten del av nedslags-feltet i Åseral kommune og Vest-Agder fylke. Landskapet er dominert av ei blanding av myr/våtmark og teigar med barskog – med Skomefiti som det mest karakteristiske myrområdet, eit par kilometer oppstraums inntaksområdet. Dei høgaste fjellpartia er avrunda og blankskurte. Dei største vatna i nedslagsfeltet er dei to Sandvatna i Vestre Trældal, Birkevatn i Austre Trældal og Skåvatnet i den nordvestlege delen av feltet. Det er elles ei rad av tjønner i felet, så som Lognetjønnene, Litjønn, Songedalstjønn, Svartetjønn, Hesttjønn, Jørundlitjønn. Ei rekke småbekkar gjev tilførsel til hovudstrengen. Skogen er dominert av lågbonitets furumark, med parti av gran i dei næringsrike vegetasjonstypene, i fjellpartia regjerer sjølvsagt lauvet og bjørka. Området er typisk for lågareliggende heiemark i Setesdal. Nedbørfeltets areal er på ca 75,6 km². Høgaste topp i feltet 978 m.o.h.»

(...)

Frå inntaksområdet har Skomeåni eit moderat fall dei første 100 m fram mot eit markert fall med høgdeforskjell på ca. 75 m. Nedst i dette partiet finst ein mindre foss, før elva svingar mot aust går over i eit juv under det bratte Tverrfjellet som ruver landskapet i sør. Her har dalen ein V-forma tverrprofil, sjølv om elveløpet i botnen er ganske breitt. Skomeåni har eit moderat fall i dette området. Vidare ned mot planlagd kraftstasjon, og utløpet i Åraksfjorden, dreier elveløpet mot nordaust og får eit enda mindre fall. På heile strekninga nedanfor hovudfossen renn Skomeåni vekselvis i stryk og små fossefall. Det finst mykje grove blokker i elveløpet. I øvre del av planområdet har Skomeåni fleire mindre tilførslebekker, både frå sør og nord. Heile elveløpet er omgitt av skog, med gran som klart dominerande treslag.

I nedre deler er tiltaksområdet noe preget av eksisterende inngrep. Det er en riggplass fra Vegvesenets bygging av Rv9, som sammenfaller med tiltakshavers ønskede kraftstasjonsplassering, som ligger snaue 100 m fra der veien krysser vassdraget. Det ligger noen hytter nedstrøms brua. Det er også et eksisterende massetak noen hundre meter lenger sør.

Oppover langs vassdraget går det en skogsbilvei som er stengt med bom. I følge søker er det hovedsaklig grunneiere samt de 3 til 5 faste hytteeierne som benytter området. Utover veien og noen hytter har området et betydelig mer urørt preg enn i nedre deler.

NVE mener at fremføring av rørgate vil medføre store inngrep og en del sprenging i øvre deler av tiltaksområdet. Dette gjelder særlig de første 250 meterne, samt ved etablering av inntaket. NVE vil i denne sammenheng påpeke at elveløpet vitner om tidvis store vannmengder, med flommer opp mot 34 m³/s. Et ev. inntak i Skomeåni må dimensjoneres deretter. Det er også stor høydeforskjell mellom inntaket fram mot veien det første stykket, som vil gi stort inngrepsomfang.

Som et alternativ til sprengt/nedgravd rørgate hele veien, er det søkt om 400 meter retningsstyrt boring i midtre til øvre deler av rørgatetraseen, i partiet fra Røyslandsbekken på kote 390 og ned til kote 319. Der rørgata overlapper med eksisterende vei, mener NVE at inngrepene er landskapsmessig akseptable. Dette gjelder imidlertid ikke på strekningen det alternativt er søkt om retningsstyrt boring. NVE mener retningsstyrt boring er et absolutt krav i øverste tredjedel av rørgatetraseen dersom det skal gis konsesjon til tiltaket, ellers vil inngrepene uansett bli alt for store. Tiltakets negative landskapseffekter er derimot vektlagt i øvre deler av rørgatetraseen i avgjørelsen av konsesjonsspørsmålet, da en utbygging av Skomeåni vil innebære varige terrenginngrep. Selv om de landskapsmessige konsekvensene i hovedsak vil være lokale, må dette likevel vektlegges, særlig i et vernet vassdrag.

Naturmangfold

Naturtyper og arter

Opus Bergen AS utarbeidet i 2016/17 en biomangfoldrapport som skildrer de biologiske verdiene knyttet til Skomeåni. Det ble ikke avdekket nye naturtyper i influensområdet, men det vises til tidligere undersøkelser i området der det er avgrenset en bekkekløft og bergvegg (F09) med en tilhørende fossesprøytzone (E05)/fosseberg i lokaliteten «Skåmåni». Lokaliteten er kartlagt gjennom et nasjonalt bekkekløftprosjekt, og vurderes som en viktig naturtype (B-verdi) etter DN-håndbok 13-metodikk. Etter bekkekløftmetodikken anses den å ha regional naturverdi, tilsvarende tallverdi 3 stjerner. Noe sørøst for Skomeåni er det påvist naturtypen gammel barskog (B-verdi) registrert i Urdalen. Sistnevnte lokalitet ligger utenfor influensområdet, og vurderes derfor ikke nærmere av NVE i denne sammenheng.

Faktaarket til lokalitet «Skåmåni» (Klepsland 2008) fra Bekkekløftprosjektet har følgende sammendrag om bekkekløften og områdets kvaliteter:

«Lokaliteten ligger like sør for Skåmedal i Bygland kommune, Aust-Agder. Avgrensingen omfatter bekkekløften omkring vassdraget, og tilstøtende skogareal med spesiell naturverdi eller annen viktig funksjon i forhold til kløftenaturen. Slik lokaliteten er avgrenset vurderes den rimelig godt arrondert i forhold til landskap, topografi og naturverdier. Området er også vurdert stort nok til å sikre levedyktige bestander av enkelte krevende arter på lengre sikt. Bekkedalen har V-dal profil og er relativt dyp. Lisidene er ganske steile med mye bergvegger og rasmark, spesielt i større høydelag og på nordsiden av vassdraget. Dalbunnen er mer avrundet, spesielt i indre del. Der er relativt store areal med slake lisider med stabil skogsmark. Innerst (lengst vest) faller vassdraget over i en foss som danner noe fosserøyk. Vannføringen ved befaringsstidspunktet var tilsvarende en stor bekk, men ser tidvis eller historisk ut til å være/ha vært langt større.

Gran dominerer skogbildet. Oppe i høyden på skrinn og grunnlendt mark står det mest furu. Småvokst bjørkedominert skog danner gjerne et belte oppunder fjellets fot. Stedvis er det godt innslag av boreale løvtrær, spesielt langs nordsiden av vassdraget. Innslaget er betydelig både av rogn, selje, osp og gråor. Sjeldnere inngår også hegg, hassel, spisslønn og alm på lune steder.

Bekkekløftavgrensingen er dominert av såkalt gammelskog. Granskogen er stort sett i sen optimalfase og aldersfase. Yngre parti inngår imidlertid også, spesielt i vest, sør for vassdraget. Den best utviklede granskogen finnes i midte del av avgrensingen, og der inngår gran på 150-180 år og inntil 60 cm dbh. Død ved opptrer spredt til sparsomt. De fleste granlæger er relativt unge. Kontinuiteten i død ved er svak. Kontinuiteten i "gamle" trær anses bedre.

(...)

Lokaliteten vurderes som en viktig naturtype (B-verdi), og etter bekkekløftmetodikken anses den å ha regional naturverdi, tilsvarende tallverdi 3.

Med hensyn til prioriterte skogvern mangler vil avgrensningsforslaget i noen grad ha betydning for manglene "internasjonal ansvarstype (bekkekløft)" og "lavlandsskog (sørboreal sone).»

Etter NVEs mening vil tiltaket ha negativ innvirkning på en bekkekløft og en fossesprøytzone med regional verdi. Selv om kraftverkets slukeevne er relativt lav, vil tiltaket etter NVEs mening særlig ha negativ innvirkning på fossesprøytsonen og forekomsten av fosseberg. Fosseberg er dessuten en

rødlistet natutype (NT), der vassdragsreguleringer er hovedpåvirkningsfaktor. Fossesprutsoner og fosseberg er svært følsomme for endringer i vannføring. Periodene med kun minstevannføring vil øke ved en utbygging av tiltaket. Artsinventaret vil etter NVEs mening ikke nødvendigvis tåle varigheten av periodene med kun minstevannføring. NVE har lagt vekt på tiltakets negative innvirkning på naturtyper i vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

Arter

Som det fremgår av frafaktaarket «Skåmåni» har vassdraget biologiske kvaliteter knyttet til vannstrengen og et generelt fuktig miljø:

«Den dype kløfteprofilen og eksposisjonen mot øst gir gunstige betingelser for flere organismer med krav til stabilt høy luftfuktighet. Lokaliteten har også verdi for en del moderat kontinuitetskrevende arter som er sjeldne i landskapet for øvrig. Verdt å fremheve er at flere regionalt sjeldne arter inngår slik som rimnål, kystkolve, storstylte, myskemaure og junkerbregne. Som de fleste andre kløfter i indre Agder er imidlertid antallet rødlistearter innenfor undersøkte organismegrupper lavt.»

Ut fra artslistene som følger biomangfoldrapporten er det påvist en noe rikere flora, bestående stort sett av vanlige arter. Det er likevel påvist noen regionalt sjeldne arter, som nevnt ovenfor. Floraen er rikest i skredmark og langs fuktige sig. Boniteten er middels til høy i mesteparten av planområdet. Dette skyldes trolig innslag av rikere bergarter som amfibolitt, hornblendegneis, glimmergneis, i et område som ellers domineres av kvartsitt. Løsmassene langs Skomeåni er dominert av breelvavsetninger i lavereliggende parti, og ellers av morenemateriale. I de bratte partiene sør for elveløpet inngår skredavsetninger. Gran er viktigste treslag i planområdet, spesielt innenfor bekkeløfta. På skrinn og grunnlendt mark i høyereliggende strøk er det furu og småvokst bjørk som dominerer. Ellers er det innslag av en del ulike løvtrær.

Rødlistede arter som er påvist er rimnål (NT), gubbeskjegg (NT) og alm (VU). Hovedtrussel for disse artene er hogst, men de førstnevnte er samtidig knyttet til skog av en viss alder. Det er også påvist stær (NT), gaupe (EN) og hønehauk (NT) i tilknytning til influensområdet. Alle disse tre artene vurderes av Opus Bergen AS som mulige streifdyr. NVE er enig i dette, men vil samtidig påpeke at området er et velegnet habitat for hønehauk. Når det gjelder forhold for gaupe og stær, mener NVE at tiltaket er uproblematisk. Etter NVEs mening er det viktig for de biologiske verdiene i området å få utvikle seg i størst mulig grad uten inngrep, dette gjelder særlig de botaniske verdiene knyttet til eldre skog og fuktige miljøer. NVE har lagt vekt på botaniske forhold i sin vurdering av konsesjonsspørsmålet.

Fisk og fiske

Det er stasjonær bekkørret i elva, men denne er ikke oppgitt å være av spesiell verdi for verken grunneiere eller sportsfiskere. NVE er ikke kjent med at elva er viktig for storaure eller den relikte laksearten bleke i Byglandsfjorden, noe som støttes av Fylkesmannens høringsuttalelse:

«Det er ikke kjent om Skomeåni tidligere var en del av blekas gyte- og oppvekstområde. Området oppstrøms kraftverket er utilgjengelig for bleke. Dette sidevassdraget har sannsynligvis marginal verdi for vandrende fisk. Ettersom det planlegges med Coandainntak, og at det er lett å etablere oppvandringstiltak bør kraftverket kunne bygges uten at lokal fiskebestand påvirkes i nevneverdig grad. Det er også mindre sannsynlig at vassdraget har betydning for ål.»

NVE har ikke lagt vekt på fiskebiologiske spørsmål i sin vurdering av tiltaket.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Skomeåni kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 27.06.2019. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Skomeåni kraftverk finnes det en bekkekløft og bergvegg med en tilhørende fossesprøytsone/fosseberg (NT) i lokaliteten «Skåmåni» (B-verdi). Av rødliste arter finnes rimnål (NT), gubbeskjegg (NT), alm (VU), stær (NT), gaupe (EN) og høsehauk (NT). En eventuell utbygging av Skomeåni vil etter NVEs mening trolig ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gitt eventuelle avbøtende tiltak. NVE mener like fullt at tiltaket har negativ innvirkning på fosseberg (NT).

NVE har også sett påvirkningen fra Skomeåni kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. I indre Agder er det mye utbygd vannkraft. Otravassdraget med Byglandsfjorden og videre nord i Setesdal er regulert med flere kraftverk og reguleringer i sidevassdragene. Lenger vest er det også omfattende vannkraftutbygginger i Åseral og videre sørover i Mandalsvassdraget. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jmfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses i området anses som så stor at dette momentet blir sterkt bidragsytende i avgjørelsen av konsesjonsspørsmålet, særlig da vassdragsområdet Njardarheim er vernet mot vannkraftutbygging og er uten vannkraftutbygginger i dag.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke får avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Skomeåni kraftverk vil gi 5,9 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som mer enn vanlig for et minikraftverk. Små kraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Skomeåni kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

I den offentlige høringen av saken har vi merket oss et lokalt positivt engasjement for tiltaket. Dersom vi finner at verneverdiene ikke blir svekket vil dette kunne bli tillagt vekt.

Oppsummering

Dersom det skal gis konsesjon til kraftverk i verna vassdrag er det krav om at installert effekt ikke skal være større enn 1 MW. Det omsøkte kraftverket er under denne grensen. Videre skal det ved en konsesjon være gitt en vurdering av verneverdiene i vassdraget med grunngiving for hvorfor disse verdiene ikke blir svekket, jf. vannressursloven § 35, post 8. Det kan altså ikke gis konsesjon dersom verneverdiene svekkes, uavhengig av fordelene ved en utbygging. Om disse kravene er oppfylt skal vassdragsmyndighetene foreta en vurdering av om fordelene av tiltaket er større enn ulempene for private og allmenne interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. Det kan i så fall gis løyve i medhold av vannressursloven § 8. Til en slik konsesjon skal det settes vilkår for utbygging og drift.

Det er i dag ingen nye vassdragsutbygginger i Njardarheim. NVE mener at en utbygging av Skomeåni til kraftformål vil svekke vassdragets verneverdi. Vassdragsområdet er hovedsakelig vernet grunnet sin urørthet, og NVE har lagt vekt på at det ellers er omfattende kraftutbygginger i indre Agder. Etter NVEs mening vil tiltaket som omsøkt også ha negative virkninger for landskapet og biologisk mangfold. Inngrep ved etablering av inntak og fremføring av rørgate i til dels bergpreget terreng vil gi endringer i landskapsbildet, selv ved vannveg i fjell på deler av strekningen. Selv om kraftverkets slukeevne er relativt lav, vil tiltaket etter NVEs mening ha negativ innvirkning på en bekkekløft og fossesprutsone med regional verdi.

NVE har lagt avgjørende vekt på å opprettholde de naturlige kvalitetene i vassdraget i avgjørelsen av konsesjonsspørsmålet. NVE mener at en utbygging som omsøkt vil bryte med verneformålet.

NVEs konklusjon

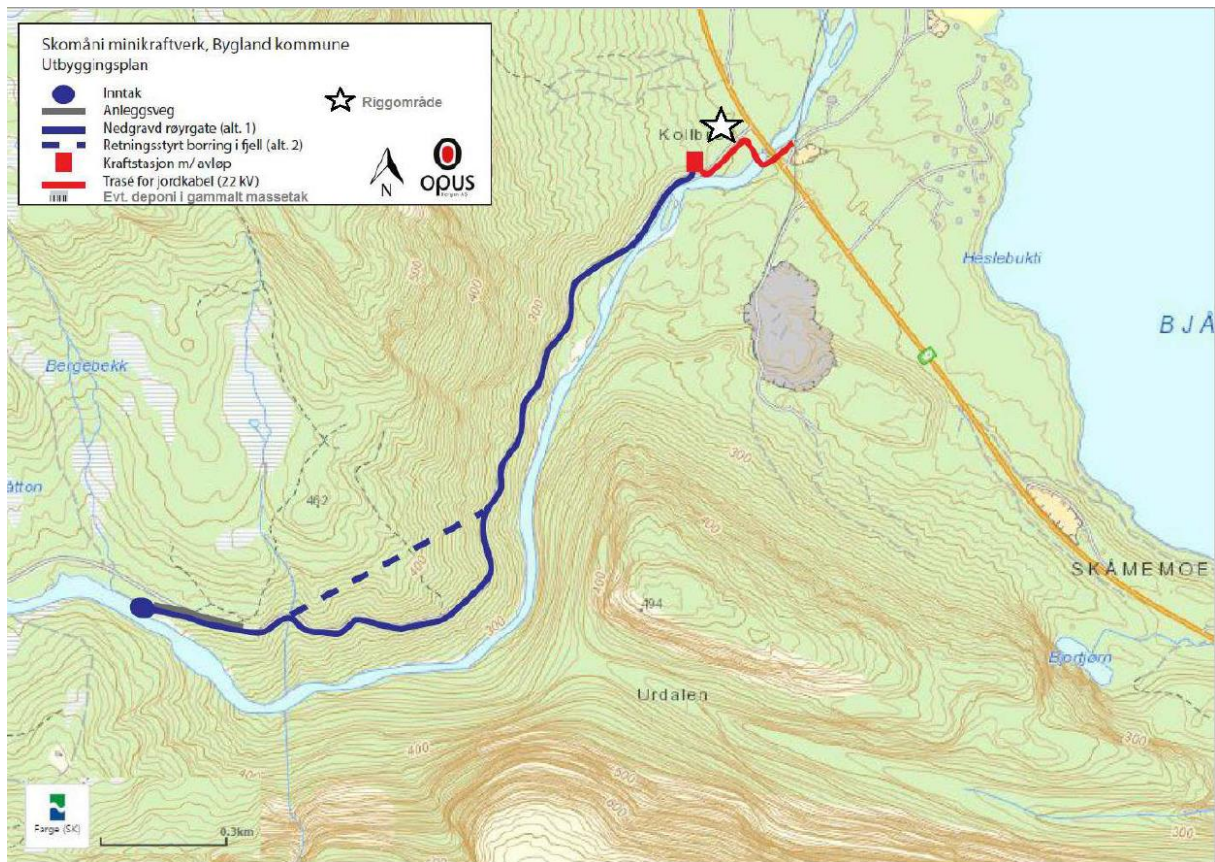
Skomeåni er del av det vernede vassdragsområdet Njardarheim, og det er NVEs vurdering at søknaden om Skomeåni kraftverk er i strid med vannressursloven §§ 34 og 35, 1 ledd post 5 og 8. NVE mener at en gjennomføring av tiltaket vil svekke verneverdiene i vassdraget, ved at det blir varige og synlige inngrep i området og at en bekkekløft av regional verdi blir påvirket i stor grad. NVE gir ikke tillatelse til bygging av Skomeåni kraftverk.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

Vedlegg

Vedlegg 1: Kart over utbyggingsområdet

Vedlegg 2: Oversiktskart over småkraftsaker til samlet behandling i Agder

Vedlegg 1: Kart over utbyggingsområdet.